

การบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมการบริการสาธารณะ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

INTEGRATION OF PRINCIPLES DHAMMA IN PROMOTING PUBLIC SERVICES
OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS

พระหลง อิทธิญาโณ (เคอคำ)

Phra Long Itthiyano (Khurkham)

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic

Corresponding Author E-mail: Khurkhamlangkhur@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ร่วมกับหลักการให้บริการสาธารณะสมัยใหม่ ประกอบด้วย หลักความเสมอภาค หลักความต่อเนื่อง และหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในการพัฒนาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการบริการสาธารณะสมัยใหม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม โดยหลักทาน การให้ สนับสนุนหลักความเสมอภาคในการให้บริการ หลักปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก และหลักอหิงสา การประพฤติประโยชน์ สอดคล้องกับหลักความต่อเนื่องในการให้บริการ และหลักสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ สนับสนุนหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการบริการให้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการหลักธรรมดังกล่าวช่วยสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ พัฒนาคุณภาพการบริการ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สังคหวัตถุ 4; การบริการสาธารณะ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; การบูรณาการหลักธรรม

* Received February 4, 2025; Revised February 24, 2025; Accepted March 3, 2025

Abstract

The purpose of this article is to study the integration of Buddhist principles, particularly the Four Sangahavatthu (bases of social solidarity), with modern public service principles, comprising equality, continuity, and adaptation, in developing public services of local administrative organizations. The study found that applying the Four Sangahavatthu in conjunction with modern public service principles can concretely enhance service efficiency. Dana (giving) supports the principle of equality in service delivery; Piyavaca (endearing speech) and Atthacariya (useful conduct) align with service continuity; and Samanattata (consistent treatment) supports the principle of continuous improvement for better service delivery. The findings also indicate that this integration of Buddhist principles helps cultivate service consciousness, improve service quality, and promote positive relationships between local administrative organizations and citizens, leading to enhanced public services that truly respond to people's needs.

Keywords: Sangahavatthu 4; Public Service; Local Administrative Organization; Integration of Buddhist Principles

บทนำ

การบริการสาธารณะเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตอบสนองต่อสิ่งที่ประชาชนต้องการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สำหรับในปัจจุบัน การให้บริการสาธารณะต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การคาดหวังที่เพิ่มขึ้นจากประชาชน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2562) ดังนั้น การพัฒนาการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการแนวคิดและหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ร่วมกับหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญทางวัฒนธรรมและจิตใจ (พระมหากษัตริย์ ธรรมมหาโส, 2563) การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เข้ากับหลักการให้บริการสาธารณะ

สมัยใหม่ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่ตอบสนองประชาชนได้อย่างแท้จริง

การให้บริการสาธารณะในปัจจุบันต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะหลักความเสมอภาค หลักความต่อเนื่อง และหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (Osborne, 2010) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้สามารถสร้างประสิทธิภาพการให้บริการในแต่ละด้านได้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ หลักทวนสนับสนุนการให้บริการอย่างเสมอภาค มุ่งเน้นการให้และแบ่งปันทรัพยากรและบริการอย่างทั่วถึง ขณะที่หลักปิยวาจา และอัตถจริยาช่วยส่งเสริมความต่อเนื่องในการให้บริการผ่านการสื่อสารที่ดีและการปฏิบัติที่มีประโยชน์ และหลักสมานัตตตาสับสนุนการปรับปรุงการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ (เกษม แก้วสนั่น และคณะ, 2566) การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพการให้บริการเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการให้บริการและความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

ความสำคัญของการบูรณาการหลักธรรมในการให้บริการสาธารณะยังสะท้อนถึงมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน การให้บริการที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน แต่ยังต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและผลกระทบในระยะยาว (Denhardt & Denhardt, 2015) หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความเกื้อกูลในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับมิติทางเศรษฐกิจ การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้จึงไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการในปัจจุบัน แต่ยังวางรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต (โกวิทย์ พวงงาม, 2563) นอกจากนี้การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ยังช่วยเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การให้บริการสาธารณะในปัจจุบันต้องเผชิญความท้าทายหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความคาดหวังที่สูงขึ้นของประชาชน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาผสมผสานกับการบริหารงานสมัยใหม่จึงเป็นทางออกที่น่าสนใจ โดยใช้หลักทวนเพื่อการให้บริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ใช้ปิยวาจาและอัตถจริยาเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการบริการผ่านการสื่อสารที่ดีและการทำงานที่เป็นประโยชน์ และใช้หลักสมานัตตตาเพื่อรักษามาตรฐานการบริการให้สม่ำเสมอ การบูรณาการเช่นนี้ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการบริการ แต่ยังช่วยสร้างความยั่งยืน

และธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบัน จำเป็นต้องบูรณาการระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย เข้ากับแนวคิดการบริการสาธารณะสมัยใหม่ที่เน้นความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และการปรับปรุงพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

หลักสังคหวัตถุ 4

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2551) สังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และเป็นเครื่องสงเคราะห์กันและกัน ซึ่งประกอบด้วย 1. ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คือ วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมนับถือ 3. อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4. สมานัตตตาคือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสม ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี พระพุทธองค์ทรงอุปมาสังคหวัตถุเปรียบเหมือนเครื่องยึดเหนี่ยวของเกวียนที่แล่นไปได้ดี เพราะมีลิ่มสลักคอยยึดส่วนประกอบต่างๆ ของเกวียนเข้าไว้ด้วยกัน เช่นเดียวกับสังคหวัตถุที่เป็นหลักธรรมยึดเหนี่ยวน้ำใจคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หากขาดสังคหวัตถุ สังคมก็จะไม่มั่นคง เหมือนเกวียนที่ไม่มีลิ่มสลักย่อมแล่นไปไม่ได้ฉนั้น (อง.จตุกก. 23/209/377) สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม ประกอบด้วยทาน การให้ที่มีธรรมทานเป็นเลิศ เพราะเป็นการให้ธรรมะแก่ผู้ต้องการและตั้งใจฟัง เปยยวัชชะ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะและแสดงธรรมด้วยความเมตตา อตถจริยา การประพฤติประโยชน์โดยการชักนำผู้อื่นให้ตั้งมั่นในคุณธรรม ทั้งศรัทธา ศีล การให้ และปัญญา และสมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลายตามฐานะของตน

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม เปรียบเสมือนลิ่มสลักที่ยึดส่วนประกอบของเกวียนให้แล่นไปได้อย่างมั่นคง ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทาน คือ การให้และแบ่งปันทั้งสิ่งของและความรู้ โดยเฉพาะธรรมทานที่ถือเป็นการให้ที่ประเสริฐที่สุด ปิยวาจา คือ การพูดจาไพเราะและแสดงธรรมด้วยความเมตตา อตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์และชักนำผู้อื่นสู่คุณธรรม และสมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลายตามฐานะที่เหมาะสม หลักธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

หลักการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2562) การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2560) โดยการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นภารกิจพื้นฐานที่สำคัญ ครอบคลุมการพัฒนาเส้นทางคมนาคม การจัดให้มีและบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะ และการจัดการระบบระบายน้ำ (โกวิทย์ พวงงาม, 2563) ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับปฐมวัยและการสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดการจราจร และการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ การจัดบริการสาธารณะทั้งหมดต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ความหมายของการบริการสาธารณะ (Public Service)

การให้บริการสาธารณะ (Public Service) หมายถึง การจัดให้บริการโดยรัฐหรือหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งบริการเหล่านี้ครอบคลุมหลายด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข ความมั่นคง และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ (Osborne, 2010) การให้บริการสาธารณะมีความสำคัญเนื่องจากช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน (Denhardt &

Denhardt, 2015) การบริการที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม (Bryson et al., 2014) (กรพจน์ อัครวินวิจิตร, 2568) กิจกรรมที่อยู่ในความอำนวยการหรืออยู่ในการควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง บริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่ดำเนินการจัดทำขึ้นโดยบุคคลในกฎหมายมหาชนหรือโดยเอกชน ซึ่งฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจในการกำกับดูแลบางประการและอยู่ภายใต้ระบบพิเศษ ฌ็อง ริวโร (2568) อธิบายว่าการบริการสาธารณะคือกิจกรรมที่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนในเรื่องที่เอกชนไม่สามารถตอบสนองได้ เช่น การจัดให้มีความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ

หลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะเป็นภารกิจสำคัญของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด การดำเนินการดังกล่าวควรยึดหลักเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557) หลักความเสมอภาค (Equality Principle) การให้บริการสาธารณะต้องคำนึงถึงความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนทุกคนควรได้รับการอย่างเท่าเทียมกัน (เกษม แก้วสนั่น และคณะ, 2566) หลักความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Continuity Principle) บริการสาธารณะควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากบริการสาธารณะเป็นกิจการที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ตลอดเวลา (มานพ พรหมชนะ, 2565) หลักการปรับปรุงและพัฒนา (Adaptability Principle) การบริการสาธารณะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและตอบสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2558) การจัดทำบริการสาธารณะในประเทศไทยยังยึดหลักความสามารถทั่วไปของท้องถิ่น (General Competence) ซึ่งหมายถึงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในระดับสากล หลักการบริหารงานยุติธรรมที่ดี (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยความโปร่งใส ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชน (วรฉัตร วรวิรรณ, 2566) ได้อธิบายหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการจัดทำบริการ

สาธารณะซึ่งมีหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานหรือ “กฎหมายของการบริการสาธารณะ” ประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ ได้แก่ หลักว่าด้วยความเสมอภาค หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง และหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

1. หลักความเสมอภาคเป็นหัวใจสำคัญของการบริการสาธารณะ เพราะรัฐต้องให้บริการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน ไม่ใช่เพื่อคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิได้รับบริการและผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการเก็บค่าบริการ การทำสัญญากับรัฐ หรือการเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ

2. หลักความต่อเนื่องกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องจัดบริการสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ โดยบางบริการต้องให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ไฟฟ้าและประปา ขณะที่บางบริการอาจให้บริการเฉพาะในเวลาทำการปกติ หากเกิดการหยุดชะงัก องค์กรที่กำกับดูแลต้องเข้าดำเนินการแทนทันที

3. หลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเน้นว่าบริการสาธารณะต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป แม้จะไม่ใช่หลักกฎหมายที่ชัดเจนเหมือนสองข้อแรก แต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

การบริการสาธารณะถือเป็นหน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 โดยครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การจัดบริการสาธารณะที่ดีต้องยึดหลักการสำคัญสามประการ ได้แก่ หลักความเสมอภาค ที่ประชาชนทุกคนต้องได้รับบริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ หลักความต่อเนื่อง ที่ต้องให้บริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน และหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ที่ต้องพัฒนาบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและความไว้วางใจระหว่างภาครัฐกับประชาชน

ด้านการบูรณาการใช้กับการให้บริการสาธารณะ

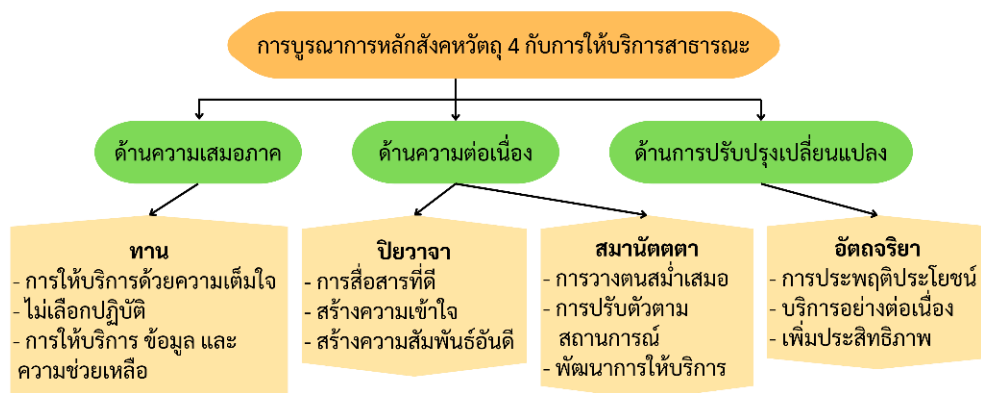
การบูรณาการหลักสัจพจน์ 4 กับหลักการให้บริการสาธารณะสมัยใหม่สามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้องและเกื้อกูลกัน โดยสามารถจำแนกการบูรณาการตามหลักการพื้นฐานของการให้บริการสาธารณะ ดังนี้

1. การบูรณาการด้านความเสมอภาค หลักทาน (การให้) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการให้บริการ โดยเน้นการให้บริการด้วยความเต็มใจ ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ การให้ในที่นี้ครอบคลุมทั้งการให้บริการ การให้ข้อมูล และการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

2. การบูรณาการด้านความต่อเนื่อง หลักปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) และอัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการให้บริการ โดยการสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน ขณะที่การประพฤติประโยชน์จะช่วยให้การบริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. การบูรณาการด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หลักสมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการ โดยการวางตนที่เหมาะสมและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์จะช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาการให้บริการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการหลักธรรมกับการให้บริการสาธารณะยังก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ โดยหลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการแก่บุคลากร การพัฒนาคุณภาพการบริการ ผ่านการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการปฏิบัติงานและการให้บริการ การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรกับประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 (การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับหลักการให้บริการสาธารณะ)

ที่มา: สังเคราะห์จากผู้เขียนบทความ

จากภาพที่ 1 การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับหลักการให้บริการสาธารณะ แสดงความสัมพันธ์ของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านความเสมอภาค ด้านความต่อเนื่อง และด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ในด้านความเสมอภาค มีการนำหลักทานมาปรับใช้ในการให้บริการด้วยความเต็มใจ ไม่เลือกปฏิบัติ และให้ข้อมูล รวมถึงความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม ในด้านความต่อเนื่องได้มีการนำหลักปิยวาจาและอรรถจริยามาบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการสื่อสารที่ดีเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน พร้อมกับการประพาดิตนให้เป็นประโยชน์และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มีการนำหลักสมานัตตมาใช้ในการวางตนอย่างสม่ำเสมอ ปรับตัวตามสถานการณ์ และพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการในลักษณะนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ โดยบูรณาการกับหลักธรรมซึ่งเป็นรากฐานของสังคมไทยเข้ากับหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืนและมีประสิทธิภาพ

สรุป

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการกับการบริการสาธารณะสามารถทำได้อย่างเป็นรูปธรรมในแต่ละด้าน โดยเริ่มจากหลักทาน สามารถนำมาใช้ในการจัดสรรทรัพยากรและบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การแบ่งปันความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ส่วนปิยวาจา นำมาใช้ในการสื่อสารและให้บริการด้วยถ้อยคำที่สุภาพ เป็นมิตร และเข้าใจง่าย รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยท่าทีที่เป็นกันเอง ในด้านอรรถจริยา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบริการที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เช่น การลงพื้นที่เพื่อเข้าใจปัญหา การริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สำหรับหลักสมานัตตมา นำมาใช้ในการสร้างมาตรฐานการบริการที่เท่าเทียมและสม่ำเสมอ การปฏิบัติต่อประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการเช่นนี้จะช่วยให้การบริการสาธารณะมีทั้งประสิทธิภาพและความเป็นมนุษย์ สร้างความไว้วางใจและความผูกพันระหว่างองค์กรกับประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจและสามารถนำหลักธรรมเหล่านี้ไป

ปฏิบัติได้จริง รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรพจน์ อัครวินวิจิตร. (2568). *หลักนิติธรรมกับการบริการสาธารณะของรัฐ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8780
- เกษม แก้วสนั่น และคณะ. (2566). การบริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 10(5), 112-125.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2563). *การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณัฏฐ์ ธีระวัชร. (2568). *บริการสาธารณะ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/บริการสาธารณะ>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ พรหมชนะ. (2565). *กฎหมายปกครองกับการบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/990925>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรฉัตร วริวรรณ. (2566). การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย*, 3(2), 42-43.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2562). *การบริหารงานท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2560). *การบริหารงานภาครัฐในบริบทของการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

- สถาบันพระปกเกล้า. (2558). *รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://www.kpi.ac.th/media/pdf/book/m10_671_04ad78e499140c00bd3b182b640d5b81.pdf
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2562). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2557). *หลักนิติธรรมกับการบริการสาธารณะของรัฐ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8780
- Bryson, J.M., et al. (2014). Public value governance: Moving beyond traditional public administration and the new public management. *Public Administration Review*, 74(4), 445-456.
- Denhardt, R.B. & Denhardt, J.V. (2015). *The new public service: Serving, not steering* (4th ed.). London: Routledge.
- Osborne, S. P. (2010). *The new public governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. London: Routledge.